УДК 658.7

Коверга С.В.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управління та адміністрування,
Краснокутський О.А.,
здобувач вищої освіти,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОДИНИЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В РАЙОНАХ, НАБЛИЖЕНИХ ДО ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ В УКРАЇНІ

На думку провідних науковців [1, 2] машинобудування в Україні є не лише ключовою галуззю, але й стратегічно важливим сектором, який визначає економічний та технологічний розвиток країни. Його підтримка та розвиток сприяють зміцненню позицій України на світовій арені та покращенню якості життя громадян . Але за даними [3, 4] зміни індексу промислової продукції (промвиробництва) в Україні з початку пандемії COVID-19 динаміка мала негативну тенденцію, складаючи в 2021 р. 97,8% та 55,3% 2022 р. Цей тренд, безумовно, посилився з початком масштабної агресії. Велику частку у обсязі реалізованої промислової продукції складала саме продукція підприємств машинобудування, які територіально розташовані в областях на лінії зіткнення або наближених до неї. І крім безпекових та ризикових аспектів діяльності важливим є організація логістичної діяльності, яка забезпечує функціонування підприємств галузі взагалі, і, особливо тих, які мають одиничний (індивідуальний) характер виробництва.

Організація логістичної діяльності машинобудівних підприємств одиничного виробництва має свої особливості через унікальний характер кожного виробу та має враховувати індивідуальні вимоги замовників, великий асортимент виробів і деталей, а також високу вартість продукції.

Організація логістичної діяльності машинобудівних підприємств одиничного виробництва в районах, наближених до лінії зіткнення в Україні, є вкрай складною через непередбачуваність обставин та загрозу безпеці.

Умови бойових дій накладають певні виклики на логістичну діяльність машинобудівних підприємств, проте правильне планування і координація можуть допомогти забезпечити неперервність виробництва та постачання в умовах надзвичайних обставин. Ключові сектори та напрямки, що враховують специфіку організації логістичної діяльності машинобудівних підприємств одиничного виробництва в районах, наближених до лінії зіткнення в Україні, на наш погляд, є такими (табл. 1).

Таблиця 1.

Напрямки організації логістичної діяльності машинобудівних підприємств одиничного виробництва в районах, наближених до лінії зіткнення

Сектор	Задачі логістики	Напрямки та ззаходиреалізації
Безпека персоналу і виробничих активів	Збереження безпеки персоналу та виробничих активів є пріоритетом у таких умовах. Логістика повинна включати заходи для захисту персоналу та майна від можливих загроз, таких як обстріли або саботаж.	- забезпечення безпеки персоналу шляхом встановлення захисних зон, оборонних споруд і систем виявлення небезпек; - застосування та навчання персоналу заходів індивідуального захисту; - моніторинг та аналіз обстановки з метою уникнення можливих загроз.
Забезпечення постачання матеріалів та компонентів	Несприятлива обстановка може ускладнити постачання матеріалів та компонентів для виробництва. Логістика повинна розробляти плани та стратегії для забезпечення постійного доступу до необхідних ресурсів.	- розвиток альтернативних постачальників та джерел постачання; - розробка та впровадження стратегій зберігання запасів на місцях; - постійне оновлення та аналіз інформації щодо доступності матеріалів.
Гнучкість і маневреність	Умови бойових дій можуть швидко змінюватися, тому логістика повинна бути гнучкою та здатною швидко адаптуватися до нових обставин.	- розробка альтернативних планів дій та резервування ресурсів. - застосування швидких реакційних процедур у випадку змін обстановки. - гнучка адаптація до нових умов і обмежень.
Спеціалізовані транспортні маршрути	Умови бойових дій можуть вимагати використання спеціалізованих	- використання спеціальної техніки та транспортних засобів, які відповідають умовам бойових дій.

	транспортних маршрутів для доставки товарів та персоналу. Логістика повинна розробляти безпечні та ефективні маршрути з урахуванням поточної обстановки.	- розробка безпечних маршрутів з урахуванням ландшафту та потенційних загроз. - підготовка персоналу до дій у складних умовах та надзвичайних ситуаціях.
Взаємодія та координація з військовими та цивільними структурами	Логістика повинна включати взаємодію з військовими та цивільними структурами для координації дій та отримання необхідної підтримки у разі потреби.	- встановлення ефективних механізмів взаємодії з військовими підрозділами, місцевими владами та гуманітарними організаціями. - організація спільних логістичних операцій та обміну інформацією.
Моніторинг ситуації на місцях	Логістика повинна включати системи моніторингу ситуації на місцях, щоб оперативно реагувати на зміни в обстановці і приймати відповідні заходи.	- розробка системи спостереження, яка включає в себе використання відеоспостереження, дронів, супутникових знімків та інших технологій для збору інформації про обстановку на місці; -моніторинг новинних джерел, соціальних мереж та інших джерел інформації для виявлення потенційних загроз і подій, які можуть вплинути на логістичні процеси; - контакт з місцевими владами та військовими -надсилання груп для перевірки обстановки безпосередньо на місці та збору інформації з перших вуст. - розробка системи попередження;
Евакуація та резервування обладнання	У разі загрози логістика повинна включати плани евакуації обладнання та резервування важливих об'єктів, щоб уникнути їх захоплення або знищення.	- впровадження строгих процедур контролю якості під час транспортування та зберігання. - використання спеціалізованих засобів та устаткування для захисту від пошкоджень під час транспортування. - постійний моніторинг стану обладнання та вжиття заходів з його збереження.

Стратегічне планування і аналіз ризиків	Логістика вимагає стратегічного планування і аналізу ризиків для передбачення можливих перешкод та реагування на них вчасно.	- ідентифікація потенційних загроз і ризиків (атаки, обстріли, терористичні акти); - оцінка вразливості логістичних ланцюжків, ідентифікація слабких місць та можливих точок втрати; - розробка планів дій реагування на можливі негативні події та забезпечення безпеки та неперервності виробництва; - планування альтернативних маршрутів і поставок; - розвиток систем комунікації та зв'язку, які дозволять ефективно координувати дії персоналу та реагувати на негативні події.
Залучення партнерів та альянсів	Залучення партнерів може забезпечити додатковий захисту і безпеку для транспортування виробів та матеріалів в умовах загрози, дозволяє розподіляти ризики між різними сторонами та спільно реагувати на можливі небезпеки або перешкоди у логістичних процесах,	- пошук потенційних партнерів та альянсів для спільного забезпечення ресурсів та підтримки. - укладення договорів із сторонніми постачальниками та логістичними партнерами для забезпечення неперервного постачання.

Джерело: складено авторами

Ці заходи дадуть змогу мінімізувати ризики та зберігати неперервність виробництва навіть у надскладних умовах воєнної агресії.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державного служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua

2. Портал Minfin.com.ua. Індекс промислового виробництва. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/industrial/

3. Research on the development of the machine-building industry of Ukraine: state and prospects - Multi-authored monograph. - Latvia: "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2017. - 200 p.

4. Розвиток машинобудування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення: монографія; ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України"; наук, редактор д.е.н., проф. С. О. Іщук. - Львів, 2022. - 137 с.

УДК 658.14

Смерічевська С.В.,
доктор економічних наук, професор,
в.о.завідувача кафедри логістики,
Кордяк М.О., Гречковська А.І.,
здобувачі вищої освіти,
Національний авіаційний університет

БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В ЛОГІСТИЦІ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ ТА МЕТОДИ

Бюджетне планування відіграє ключову роль у логістиці, забезпечуючи ефективне та раціональне використання ресурсів. Це процес, який передбачає прогнозування, розподіл та контроль коштів, необхідних для логістичних операцій. Логістичний бюджет - це комплексна система фінансових складових, що розробляється в рамках одного року та відображає обсяги та строки забезпечення організації необхідними матеріально-фінансовими ресурсами на всіх ділянках логістичного ланцюга. Система логістичного бюджетування допомагає встановити ліміти витрат ресурсів та нормативи рентабельності чи ефективності по всьому логістичному ланцюжку та окремим структурним підрозділам. Перевищення встановлених лімітів сигналізує про необхідність виявлення та вирішення проблем на конкретній ділянці, викликаних нестачею фінансових або матеріальних ресурсів [1].

Логістичному бюджетуванню в системі логістичного менеджменту приділяється особливе значення. Мета логістичного бюджетування - оптимальне забезпечення успішної виробничої, постачальної та збутової діяльності, отримання необхідних для цього фінансових коштів і зрештою забезпечення прибутковості діяльності всієї організації [2].

Бюджет виступає робочим інструментом фінансового планування, сприяючи ефективній реалізації задуманих планів і